

Dr. W. J. LEYDS

Frankfurt a. M. 1900

GROOT-BRITTANNIË

EN

DE ZUID-AFRIKAANSCH
REPUBLICKEN.

UIT HET ENGELSCHE DOOR

COURTÉNAY SHAW.

LONDEN :

GEDRUKT BIJ PHIPPS EN CONNOR, LTD.,
WESTMINSTER.

1900.

GROOT-BRITANNIË EN DE ZUID- AFRIKAANSCH E REPUBLIEKEN.

I.

INLEIDING.

Met het oog op de Nieuwe-jaars-boodschap van President Steyn aan de burgers van den Oranje-Vrijstaat, waarin hij spreekt van den vijand die ons "gedurende de geheele laatste eeuw heeft verdrukt en vervolgd," met het oog ook op meeningen, oprechtelijk en misschien soms met tegenzin gekoesterd in zekere plaatsen op het vasteland, kan het van eenig nut zijn een kort begrip te geven van de historische betrekkingen tusschen Groot-Brittannië en de Boeren-Republieken van Zuid-Afrika. De geschiedenis van de Zuid-Afrikaansche Staten is toch zoo weinig bekend, dat zelfs voor vele Britsche lezers de feiten niet zoo gemeenzaam zijn, dat zij de meerderheid der Engelschen in staat stellen te begrijpen hoe sterk de rechtsgrond is, waarop dit land in den tegenwoordigen oorlog staat.

Het is met de geschiedenis van Transvaal dat wij ons inzonderheid hebben bezig te houden. Deze geschiedenis laat zich gevoegelijk in drie tijdvakken verdeelen:—het tijdvak voor de annexatie; de annexatie; en het tijdvak na de annexatie. Elk dezer deelen vormt een hoofdstuk op zich zelf, en zal bevonden worden zijn invloed op den tegenwoordigen toestand uit te oefenen.

De slavernij werd door het geheele Britsche rijk in het jaar 1834 afgeschaft. De vrijverklaring der slaven zonder een schadeloosstelling

welke als voldoende werd beschouwd, veroorzaakte aan de Kaap, even als op de West-Indische eilanden, een industriële crisis, en gaf aanleiding tot het in zekere mate wettig klagen van den kant der groote slavenhouders.

De Hollandsche boeren vooral maakten in de Kaap-kolonie gebruik van slaven, en zij klaagden zich niet alleen over de schade, die aan de nijverheid veroorzaakt werd, door den verplichten verkoop van hun slaven onder den marktprijs, maar ook zeer sterk over het philanthropische principe van gelijkheid, dat de afschaffing der slavernij medebracht. Er waren ook andere grieven, waarvan sommige niet veel verschilden van die, waarover de Uitlanders van Transvaal op het oogenblik zich beklagen; een belangrijk verschil tusschen de grieven van de Hollandsche bevolking in de Kaap-kolonie van dien tijd en de tegenwoordige grieven van de Uitlanders is echter te vinden in het feit, dat de moeilijkheden aan de Kaap ontstonden in een tijdperk vóór de groote Reform Bill, toen vele Britsche onderdanen gelijke bezwaren leden. Terwijl wij geen wezenlijke reden tot klagen welke de landbouwende bevolking van de Kaap-kolonie had, gering schatten, moeten wij toch bedenken, dat wat geleden werd, niet werd geleden als een bijzondere moeilijkheid van een vreemd gedeelte der gemeenschap. Het was het algemeene lot van Britsche medeburgers, in denzelfden toestand, door het geheele Rijk. De wereld had nog niet ten volle begrip van de staatkundige gelijkheid van alle burgers voor de wet. De Hollanders aan de Kaap waren nooit een vrij volk geweest. Voor de Britsche verovering waren zij onderworpen geweest aan het willekeurige gezag uit Holland, en de geschiedschrijvers zijn het er over eens, dat, na de overdracht van de Hollandsche koloniën aan het Britsche bestuur, de instellingen waaronder de kolonisten leefden, veel vrijzinniger waren dan van te voren. Aan den beoefenaar van de geschiedenis van

het geheele Rijk zal de beweging der landbouwende bevolking aan de Kaap, ten einde een grootere mate van zelfbestuur te verkrijgen, blijken een gedeelte van een algemeene beweging in dezelfde richting te zijn, die zich ongeveer tegelijkertijd in de Australische en Canadeesche koloniën en in het moederland vertoonde. Zij duidde geen aankanting tegen, maar vereeniging met, den geest der Britsche instellingen aan.

Het is algemeen bekend, dat een groote menigte, bestaande uit vele duizenden van de Hollandsche bevolking aan de Kaap, in deze omstandigheden besloot uit de onder geregeld bestuur staande gedeelten van de Kaapkolonie naar het toen weinig bekende achterland van Zuid-Afrika te vertrekken.

Groot-Brittannië ontving de Hollandsche koloniën van Zuid-Afrika tegen betaling eener groote som, als een gedeelte der regeling ten gevolge van de Napoleontische oorlogen, en oefende een vaag algemeen gezag over het binnenland uit, hetwelk practisch erkend werd, ofschoon de theorie van "*Hinterland*" nog niet gevormd was. Niemand beweerde eenige nauwkeurige kennis te hebben van het einde der Britsche, en het begin der Portugeesche bezittingen, maar haar grenzen werden verondersteld elkaar aan te raken. Deze Britsche aanspraak is een belangrijk element in de geheele kwestie. Tegenwoordige twistvoeringen toonen hoe moeilijk het is met volkomen nauwkeurigheid te bewijzen de uitgestrektheid en grenzen van invloedskringen in landen, die niet werkelijk in bezit genomen zijn door een blanke bevolking; maar, terwijl de bewoordingen, waarin deze twisten worden gevoerd, van betrekkelijk latere uitvinding zijn, hebben de feiten, die men onder die bewoordingen begrijpt, altoos bestaan. Het verschil tusschen "onmiddellijke souvereiniteit," "protectoraat" en "invloedskringen" is altijd erkend. Dat Groot-Brit-

tannië beweerde dat het binnenste achterland zoowel als de kust in haar invloedskring lag, schoon niet binnen de grenzen van haar onmiddellijke souvereiniteit, zal aangenomen worden door allen, die met de vroege geschiedenis van Zuid-Afrika bekend zijn. Voor het tegenwoordige doel is het genoeg de strafwet van de Kaap de Goede Hoop van 1836 aan te halen, waarbij overtredingen, begaan door blanken in eenig deel van Zuid-Afrika ten zuiden van 25° breedte, aan de kennisneming van de koloniale hoven van de Kaap onderworpen werden. De bovengemelde breedte is die van de Delagoa Baai, toen, zooals nu, in Portugeesch bezit, en elk gedeelte van Portugeesch gebied dat zich ten zuiden van 25° breedte uitstrekte, werd in de wet met name uitgezonderd. Er kan niets duidelijker zijn dan dat het doel van de wet was, om de grenzen van den Britschen en van den Portugeeschen invloed elkander te doen aanraken.

De Hollandsche emigranten van de Kaapkolonie werden gewaarschuwd, dat zij zich van hunne hoedanigheid als Britsche onderdanen niet konden ontdoen, noch een anderen vorm van regeering dan dien van de Britsche kroon stichten, binnen de grenzen van Britschen invloed. Deze waarschuwingen zijn in officiële geschriften telkens te vinden. Het was dus met volle kennis dat zij zich van het Britsche bestuur niet konden bevrijden dan door in het Portugeesche gebied over te gaan, dat de groote trek van 1836-37 begon.

De uitgewekene Boeren gingen eerst naar het noorden over de Oranjerivier, en een gedeelte van hen ging ter verdere navorsching, met ongelooflijke moeilijkheid, tot aan de Delagoa Baai. Het grootste gedeelte vestigde zich, na hevig vechten tegen de Matebelen, op de hooglanden van de Oranjerivier en de Vaal. Anderen trokken de Drakensbergen over naar Natal, waar de Zoeloes onder Dingaan een woest gezag uitoefenden.

Hier, na wederzijdsche slachting, daaronder begrepen den beruchten "Treurdag" en de Hollandsche wederwraak, "Dingaan's Dag" genoemd, slaagden de Boeren er in, een nederzetting te stichten ter plaatse, waar thans Pietermaritzburg ligt, en die voor een kort tijdperk als de Hollandsche Republiek van Natalia bekend was. Deze nederzetting werd niet door Groot-Brittannië erkend, en het was aan de Hollandsche aanvoeders bekend gemaakt, dat zij, als Britsche onderdanen, onmogelijk een afzonderlijken vorm van regeering op Britsch gebied konden instellen.

Er bestond reeds een Britsche nederzetting op de kust. Hetzelfde sterke gevoel ten gunste van de erkenning van de rechten der lagere rassen, dat de afschaffing der slavernij veroorzaakte, gaf aanleiding tot een sterken, zoo niet altijd rechtvaardigen, afschuw van de wijze waarop de Hollandsche emigranten de inboorlingen behandelden. Wrijving tusschen de vechtende Hollandsche emigranten en de door de Engelschen beschermde inboorlingen gaf aanleiding tot een strijd tusschen de Boeren in Natal en de Engelsche troepen. Voorloopig verkregen de Boeren eenig succes, maar als een gevolg van den voortgezette strijd, werden de Boeren eindelijk geslagen, en de onmiddellijke souvereiniteit der kroon werd in het jaar 1843 uitgestrekt tot Natal, dat tot Britsche kolonie werd verklaard, "voor den vrede en de bescherming en het heilzame toezicht over alle klassen van menschen, in en om dit belangrijke gedeelte van Zuid-Afrika gevestigd." De grenzen der kolonie werden dientengevolge vastgesteld, en in de proclamatie daarvan werd uitdrukkelijk gemeld, dat hieruit niet volgde dat H. M. de Koningin in het minst afstand deed van "haar rechtmatig en soeverein gezag over diegenen van hare onderdanen, die verbleven of zich bevonden buiten de grenzen van dat district."

De Republiek van Natalia werd verlaten, en

de meerderheid van de Boeren vertrokken over de bergen om zich met hun landgenooten in de vlakten van den Oranje-Vrijstaat te vereenigen. De tegenwoordige Hollandsche bevolking in Natal bestaat uit de afstammelingen van die welke niet vertrokken.

In hetzelfde jaar, 1843, als een verder gevolg van de Britsche philanthropische bedoeling om inlandsche rassen te beschermen en te erkennen, deden een serie van overeenkomsten, als de "Napier overeenkomsten" bekend, een reeks van beschermde inlandsche staten ontstaan, die zich uitstrekten van het tegenwoordige Pondoland, aan de grenzen van Natal, dwars over de bergen en langs de Oranjerivier tot aan het gebied waarvan Kimberley het middelpunt is. Basutoland in de bergen is de eenige dezer Staten, die nog in zijn oorspronkelijken vorm bestaat.

Op deze wijze werden in Britsch Zuid-Afrika volgens bepaalde regels de drie verschillende regeeringsvormen vastgesteld, die door het nieuwere volkenrecht erkend zijn. Er was onmiddellijke souvereiniteit in de Kaapkolonie en Natal, protectoraat in de streken der inboorlingen en een invloedskring die zich tot 25° zuider breedte uitstreckte.

Binnen den kring van Britschen invloed werden de uitgeweken Boeren in een zekere mate geïsoleerd door een slagboom van gebied onder beschermd inlandsch bestuur, en afgesneden van onmiddellijke aanraking met de Britsche koloniën en de zee. Men geloofde dat de politiek van hen te isoleeren in het binnenland met opzet was geschied, om de afkeuring der Britsche regeering van hun houding te toonen, en het was niet onnatuurlijk, dat de Britsche politiek om Kafferstaten te begunstigen bitterheid verwekte.

Het was, inderdaad, een politiek van sentimenteële philanthropie, waarvan de ontwikkeling in dezen vorm niet lang behouden werd. Kaffer-

oorlogen aan de grens van de Kaapkolonie brachten hun lessen mede, en de volgende gouverneur van de Kaap, Sir Harry Smith, nam zich voor, een politiek er voor in plaats te stellen, welke de inboorlingen zou controleeren en de onmiddellijke souvereiniteit over de nederzetting van de uitgeweken Boeren zou uitstreken. De overeenkomsten met de inboorlingen werden in 1847 gewijzigd, en op den 3 Februari 1848, werd een proclamatie afgekondigd, die het land tusschen de Oranje- en de Vaal-rivier, onder den naam van de souvereiniteit der Oranjerivier, bij het gebied van de Britsche kroon voegde.

Maar de verbittering tusschen de uitgeweken Boeren en de Britsche regeering was in dien tijd te sterk geworden. Eenigen der eerstgenoemden kozen een zekeren Andries Pretorius tot commandant, en namen de wapens op om de onafhankelijkheid van hun vestiging te verkrijgen. Een gevecht had plaats te Boomplatz op den 29 Augustus, 1848. De Hollanders werden verslagen. De souvereiniteit van Groot-Brittannië werd verzekerd, en zooals in Natal was gebeurd, dat gedeelte van de Hollandsche bevolking van den Oranje-Vrijstaat, hetwelk het Britsche bestuur weerstond, trok uit het land. Zij vertrokken onder de leiding van Pretorius naar het land ten noorden van de Vaal, schoon zij weer ten volle werden gewaarschuwd, dat ook dat gebied binnen den kring van Britschen invloed lag. De tegenwoordige Hollandsche bewolking van den Oranje-Vrijstaat bestaat uit de afstammelingen van hen, die de voorkeur gaven aan het blijven onder Britsch bestuur, en welke vermeerderd werd door hen, die van de Kaapkolonie kwamen. Deze vormden een aanzienlijk gedeelte van de inwoners van den Oranje-Vrijstaat.

Zoo vormden en vestigden zich Natal en de Oranje-Vrijstaat, waar, in beide gevallen, slechts diegenen achter bleven, die over het geheel geneigd waren de voordeelen van het Britsche

bestuur te erkennen. Het onverzoenbare en woelzieke deel ging in alle gevallen naar Transvaal. Het gedeelte der Hollandsche bevolking dat naar Transvaal vertrok was niet minder bitter vijandig tegen het gedeelte van hun eigen landgenooten die zij achterlieten dan tegen het Britsche bestuur. Dientengevolge was onderlinge omgang zeldzaam. De Hollanders van Transvaal hebben zich van den aanvang af in zekere mate van de andere Hollandsche bevolking van Zuid-Afrika afgescheiden, en de geschiedenis van Transvaal vormt een hoofdstuk op zich zelf. Men zal zien dat de wettenlooze natuur van zijn bevolking lang de voornaamste karaktertrek was van de nieuwe nederzetting, en dat, toen de Boeren niemand anders hadden, met wien zij konden vechten, zij bestendig met elkaar vochten.

't Zelf-bestuur van de Transvaalsche provincie werd op de volgende voorwaarden vastgesteld. In de vroegste jaren van de souvereiniteit der Oranjerivier plukte de Britsche regeering de vruchten van de aanmoediging, welke zij aan de aanspraken der inboorlingen had gegeven. Hottentotten, Temboes, Kosaas, Basuto's moesten allen op hun beurt met aanzienlijke kosten onderworpen worden. De moeilijkheden, ontmoet in deze oorlogen, maakten het geheele streven tot uitbreiding van het Rijk hoogst onpopulair in het moederland, en te midden van de bezwaren, veroorzaakt door de noodzakelijkheid voor actief optreden op de plaats zelve, en de flauwe ondersteuning uit het hoofdkwartier, stond Sir Harry Smith tegelijkertijd tegenover een vijandelijke beweging van de Republikeinsche partij in de Souvereiniteit der Oranjerivier en een verzoek van den kant der verbannen leiders ten noorden van de Vaal, dat oude oneenigheden mochten vergeten worden, en dat hun onafhankelijkheid in dat gebied, door een verdrag van vriendschap met Groot-Brittannië, mocht worden gegund.

In het moederland was de "Little England"—beweging in volle kracht. Moeilijkheden, die haar toppunt bereikten in den Krim-oorlog, vertoonden zich op het vasteland. De sterkste tegenwerpingen werden in hooge kringen tegen verdere ontwerpen van annexatie gekoesterd. Op de plaats zelve waren de bezwaren van den toestand overstelpend. Diensvolgens werden commissarissen in Januari 1852 naar de Souvereiniteit der Oranjerivier gezonden. Zij ontmoetten de vertegenwoordigers van de uitgeweken Boeren van de Vaal aan de oevers der Zandrivier, binnen de noordelijke grenzen van de Oranje provincie, en na eenige besprekingen werd het verdrag, bekend als de Zandrivier Conventie, geteekend op den 17 Januari, 1852.

De voornaamste voorwaarden van het verdrag waren, dat Groot-Brittannië toestemde, de onafhankelijkheid der uitgeweken Boeren ten noorden van de Vaal, binnen de grenzen van haar invloedskring, te erkennen, onder beding dat er volkomen vrijheid voor kooplieden en zendelingen zou zijn, om te reizen en hun zaken te drijven aan beide kanten van de rivier, en dat er geen slavernij in Traansvaal zou bestaan.

Eer wij onze aandacht uitsluitend aan de geschiedenis van Transvaal wijden, is het nuttig hier op te merken, dat de zelfde invloed, die uit het moederland in 1854, aanleiding gaf tot het toestaan der onafhankelijkheid aan Transvaal, ook veroorzaakte, dat de Oranje-Vrijstaat uit de Souvereiniteit der Koningin geraakte. Daartoe werd de eerste stap gedaan door de Britsche regeering, hetgeen eerst zeer tegen de wenschen was van de inwoners, die hun verlangen uitdrukten door een comité of bijeenkomst van 94 afgevaardigden. De tegenwerpingen der bevolking werden eindelijk te boven gekomen, maar niet zonder dat een in het algemeen ondersteund protest van den krachtigsten aard werd gedaan. Vele inwoners verklaarden, dat zij voornemens waren de Britsche

vlag halfstok te voeren en onder de wapens te blijven tot dat de questie door het Britsche Parlement weer in overweging genomen was. Maar in weerwil van het sterk uitgedrukt gevoel, werd van de Britsche heerschappij en souvereiniteit over het gebied van de Oranje-rivier afstand gedaan bij een koninklijke proclamatie, geteekend op den 30 Januari 1854.

In dit kort begrip van gebeurtenissen, die de vestiging van de Hollandsche Republieken voorafgingen, moet men de drie voornaamste punten in het oog houden: ten eerste, dat geheel Zuid-Afrika tot 25° zuider breedte, ten gevolge van de Napoleontische oorlogen bepaald erkend werd binnen de sfeer van Britschen invloed te vallen: ten tweede, dat de uitgeweken Boeren bij herhaling officiëel kennis hadden gekregen dat, ofschoon zij vrij waren zich te vestigen waar zij het goed vonden, zij zich echter binnen den Britschen invloedskring niet konden ontdoen van hun hoedanigheid als Britsche onderdanen, noch hun kon vergund worden een onafhankelijken regeeringsvorm te vestigen; ten derde, dat Groot-Brittannië, in weerwil van deze voorwaarden den uitgeweken Boeren de door hen verlangde onafhankelijkheid toestond en hun veroorloofde binnen den Britschen invloedskring afzonderlijke Staten te vestigen, die een door hen gekozen regeeringsvorm bezaten. Zulk een gedrag van de zijde van Groot-Brittannië kan men moeilijk onderdrukken noemen.

II.

TRANSVAAL VOOR DE ANNEXATIE.

Door de Conventie van de Zandrivier van 1852 en de Conventie van Bloemfontein van 1854, deed Groot-Brittannië, op een vasteland, waar hare bezittingen waren verondersteld geweest zich uit te strekken tot aan de grenzen van het Portugeesche grondgebied, twee onafhankelijke maatschappijen van blanken ontstaan, welke zich Oranje-Vrijstaat en de Zuid-Afrikaansche Republiek noemden. Het was een daad, volbracht krachtens een oppergezag over het geheel, en een gevestigd gezag over een gedeelte, een gezag dat boven degelijke bestrijding stond, en dat feitelijk erkend werd door de aanneming van den kant der Hollandsche Republieken van hare onafhankelijkheid als een gift van Groot-Brittannië. De Republieken hebben geen anderen titel van bestaan gehad. In geen geval hebben zij haar onafhankelijkheid door kracht van wapenen gewonnen. Wanneer zij vochten, werden zij verslagen. Haar onafhankelijkheid werd haar geschonken als een daad van gunst, een daad, die alleen van een oppergezag kon uitgaan, en die, zonder tegenpraak geschiedende, op zich zelve moet beschouwd worden als een overtuigend bewijs van de historische rechten van Groot-Brittannië op het oppergezag in Zuid-Afrika.

Maar haar onafhankelijkheid werd op voorwaarden gegund, voorwaarden waaraan groot belang werd gehecht. Deze voorwaarden, in het kort, waren vrijheid voor zwarten en gelijke rechten voor blanken door het geheele afgestane gebied.

Wat den Oranje-Vrijstaat betreft, gelooft men dat zij over het algemeen in acht genomen zijn,

en tot op den tijd van de tegenwoordige crisis zijn onze betrekkingen met deze Republiek bijna altijd goed geweest.

Wat Transvaal betreft, werden de voorwaarden van de Conventie der Zandrivier van den aanvang af verbroken. Onder den naam van "leerlingen," werd het stelsel van slavenhouden van den beginne af voortgezet. "Leerlingen," waren inboorlingen — gewoonlijk gevangen genomen in inlandsche oorlogen — die rechtens gedwongen waren zonder betaling te werken, en die zonder verlof niet van meester mochten veranderen. In 1856 werd dit stelsel door eene wet bekrachtigd. Bewijs betreffende de toepassing van dit stelsel is te vinden in de klachten van Khama, het Christelijke hoofd van Bechuana-land, die genoodzaakt werd om Britsche bescherming er tegen te vragen. "De Boeren," schreef hij "komen in mijn land en ik mag hen niet lijden. Hun daden zijn wreed onder ons zwarten. Wij worden behandeld als geld. Zij verkoopen ons en onze kinderen. De gewoonte van de Boeren is altijd geweest om menschen te doen verkoopen, en heden nog (dit werd in 1876 geschreven) verkoopen zij menschen. In het vorige jaar zag ik hen voorbijgaan met twee wagens vol menschen, die zij aan de rivier te Tanane hadden gekocht." Een predikant van de Hollandsche Kerk beschreef in een boek, te Utrecht in 1869 uitgegeven, de werking van het leerlingenstelsel als "slavernij in den volsten zin van het woord." Een Duitsche zendeling, die uitgenoodigd was door President Burgers in 1875 er rapport over uit te brengen, gaf een beknopt overzicht van den toestand der inboorlingen met dit woord, dat op een omschrijving der slavernij volgt: "En vraagt men me nu om met een gerust geweten te verklaren of zulke slavernij heeft bestaan sedert 1852, en door de Regeering erkend en veroorloofd is, dan moet ik bevestigend antwoorden." Er is ook, betreffende dit onderwerp, het bekende getuigenis

van Dr. Livingstone. Het krachtigste bewijs van allen is misschien te vinden in een proclamatie, afgekondigd in 1859 door Pretorius, den zoon van den oproerigen commandant, zeven jaar na de onderhandelingen over de conventie van de Zandrivier, waarin hij het voor noodzakelijk hield, de bepaling tegen de slavernij bij de Conventie gemaakt, onder de aandacht van de plaatselijke besturen te brengen, en hun te gelasten stappen te doen om haar inachtneming te verzekeren. In hun herhaalde oorlogen met de inboorlingen, gedurende de eerste jaren, waren de Boeren feitelijk weinig beter dan slavenhalers. Hun eigen verhalen van de bloedbaden die zij aanrichtten zijn bijna te afgrijselijk voor tegenwoordige lezers.

Met betrekking tot de beloofde vrijheid voor zendelingen en kooplieden om in het land te reizen en te verblijven, werden de voorwaarden der Conventie van de Zandrivier niet beter in acht genomen. De wijze waarop de Boeren Dr. Livingstone behandelden is bekend. Zijn missiehuis werd aangevallen en geplunderd. Hij zelf ontkwam den dood alleen door een gelukkig toeval. Vijf andere missiehuizen werden op dezelfde wijze vernield. Handelaars werden met geldboete gestraft, omdat zij beschrijvingen van de handelswegen hadden uitgegeven. Een wet werd aangenomen, ten einde Engelschen en Duitschers te verhinderen om land te bezitten. Gedurende 10 of 12 jaren na de aanneming van de Conventie was het een verklaarde politiek van de Boeren-aanvoerders om het verkeer met de wereld af te snijden, en zich te isoleeren van beschaafden omgang. Deze neiging heeft voor hen veel sentimenteetele sympathie verworven. Maar men moet bedenken, dat het een onmiddellijke overtreding was van een der voornaamste voorwaarden van het verdrag, hetwelk de Zuid-Afrikaansche Republiek deed ontstaan. Ten tijde der Conventie van de Zandrivier waren de uitgeweken Boeren niet in staat om het eens

te worden omtrent een aanvoerder. De tegenover elkaar staande partijen betwisten elkander het oppergezag, en Transvaal werd verdeeld in de vier Republieken, Potchefstroom, Zoutpansberg, Lijdenberg en Utrecht, die van elkander onafhankelijk waren, maar die een soort van gemeenschappelijke wetgeving trachtten te maken door het kiezen van eenen Volksraad of eene Wetgevende vergadering. De uitslag was niet voorspoedig, en de verwarring duurde acht jaar lang na het toestaan van hun onafhankelijkheid. Gedurende dien tijd twistten zij met den Vrijstaat zoo wel als met elkaar, en Paul Kruger was commandant van eene legermacht, die hij tegen de Hollandsche naburen aanvoerde. In 1860 kwamen de vier Republieken overeen om zich te vereenigen onder een President, maar kort daarna brak de burgeroorlog weder uit, en het was niet voor 1864 dat de Regeering van de Zuid-Afrikaansche Republiek voor goed onder het voorzitterschap van Martinus Pretorius werd gevestigd. Paul Kruger werd ter zelfder tijd commandant-generaal. Een herinnering aan het tijdperk gedurende hetwelk de vier Republieken bestonden, is te vinden in de Vierkleur of vierkleurige Transvaalsche vlag.

Toen de Boeren 't eerst naar Transvaal gingen, wordt de toestand van het land door Theal beschreven als niet ongelijk aan dien van Rhodesia ten tijde dat Mr. Rhodes zijn charter verkreeg. De Matebelen, die vroeger de schrik van het land geweest waren, werden door de blanken naar het noorden verdreven, en de kleinere inlandsche stammen waagden zich uit hun schuilplaatsen in de hollen en heuvels, eerst met schroom en met schijnbare onderwerping aan de Hollanders. Maar gedurende 12 jaren van verwarring, tusschen het toestaan van onafhankelijkheid en de vereeniging van het land onder een in naam geregelde regeering, werden de inboorlingen, deels aangemoedigd door de twisten der blanken, deels tot wanhoop

gedreven door de wijze waarop zij behandeld werden, oproerig. Een machtige stam, die de bergen ten noorden bewoonde, kwam het eerst in opstand, en weerstond gedurende vier jaren al de troepen, die Commandant Kruger er tegen te velde kon brengen. De Hollandsche bevolking werd genoodzaakt uit het district van Zoutpansberg te trekken, en een onvoldoende vrede werd in 1868 gesloten. Vijandelijkheden braken toen uit met de Baralongs aan de westelijke grens. De Republiek had weinig geld. De langdurige verwarring had de vestiging van eenig praktisch belastingstelsel verhindert. De bevolking was door den voortdurenden oorlog uitgeput. In 1871 stemde de President, daar hij zijn moeilijkheden niet te boven kon komen, er in toe, de kwestie van de westelijke grens aan Britsche scheidsrechterlijke beslissing te onderwerpen, en nam de uitspraak aan van Mr. Keate, gouverneur van Natal. Het vonnis kende den inlandschen stammen gebied en onafhankelijkheid toe, en sneed ook een belangrijk district in de nabijheid van de diamant-velden af, waarop Transvaal aanspraak maakte. De ontevredenheid van Transvaal was zoo groot, dat Pres. Pretorius aftrad, en zijn plaats werd ingenomen door Mr. Burgers, die een man van veel grooter beschaving was, en die, in een verstandelijken zin, hoogere bekwamheden bezat.

Tot aan dit tijdperk der Transvaalsche geschiedenis was de beschaving weinig of niet vooruitgegaan. Gebrek aan inkomsten had het ontstaan van het gewone raderwerk der samenleving belet. De traktementen van de beampten werden zelden betaald; er waren geen bruggen, weinig wegen, geen openbare gebouwen, geen telegrafien, geen scholen. De schatkist was altijd ledig. De handel werd gedreven door middel van ruiling, en de belastingen werden niet geïnd. President Burgers trachtte daarin verandering te brengen. Hij

ging naar Europa, en slaagde er gedeeltelijk in, een leening te sluiten, waartoe de Volksraad hem gemachtigd had, om een spoorweg aan te leggen. Ook engageerde hij Europeesche onderwijzers, met het plan een opvoedingsstelsel te vestigen. Het scheen alsof hij inderdaad de denkbeelden van een verlichte regeerder koesterde, en verlangde die tot uitvoering te brengen. Maar zijn volk, oorspronkelijk ruw, was gedemoraliseerd en bijna barbaarsch geworden door 20 jaren van woeste afzondering van alle beschavende invloeden. Zij hadden zich vrijelijk met Kaffers vereenigd, hun gewoonten evenaarden bijna die van de inboorlingen, en de plannen van President Burgers werden geheel verijdeld door de overheersende omstandigheden.

Een andere binnenlandsche oorlog, gevoerd door het vreeslijke opperhoofd Sikukuni, brak uit. Het land werd door aanhoudend vechten uitgeput. Het plaatselijke stelsel van commando's, dat wil zeggen, van mannen die opgecommandeerd worden om voor het algemeen belang te vechten, bleek onvoldoende te zijn. De president voerde zelf een expeditie tegen Sikukuni aan. Niets kon zijn manschappen te velde doen blijven. Men besloot een stelsel van betaalde troepen er voor in de plaats te stellen. Om de kosten te bestrijden werden zware oorlogsbelastingen opgelegd. Deze konden niet geïnd worden. Het land bezweek onder den druk. De interest van de openbare schuld kon niet betaald worden. Administratieve kosten konden niet voldaan worden. De muntbiljetten van £1 sterling, door de Regeering als wettig betaalmiddel uitgegeven, daalden tot op de waarde van een shilling.

Zonder geld, zonder manschappen, met een woesten zegepralenden inlandschen vijand binnen zijn grenzen, was de toestand van Transvaal bijna wanhopig. Toen de financiële toestand der Republiek het zwakste was, bleek

het dat de inboorlingen aan alle kanten zich toebereidden tot een aanval. Sikukuni en andere aanvoerders waren onder de wapens, ten noord-oosten, ten noorden en ten westen. De Matabelen, ofschoon verdreven naar het land, heden Matabelenland genoemd, bezaten nog steeds hun ongetemden krijgsmansrots. De Zoeloes, onder de leiding van Cetewayo, hadden verklaard voornemens te zijn van het zuiden in Transvaal te vallen. Vernietiging bedreigde de Republiek. Aan Transvaal was geen andere keus gebleven dan de lange rekening van een kwarteeuw te betalen en door de zwarten weggevaagd te worden, of zich onder de bescherming van een sterkere mogendheid van blanken te stellen. In dien wanhopigen toestand wendde zich een belangrijk gedeelte van de bevolking, met de voornaamste ambtenaren aan het hoofd, tot Groot-Britannië om bescherming. Jemand die de officiële rapporten betreffende de annexatie van Transvaal leest, kan er niet aan twijfelen, dat de onderhandeling op het verzoek en met de sympathie van de heerschende partijen ten uitvoer werd gebracht, en het moet niet vergeten worden dat Transvaal, van den beginne zijner geschiedenis af, altijd door partijen was beheerscht geworden. Eenstemmigheid in eenige van zijn openbare bewegingen was feitelijk onbekend.

III.

DE ANNEXATIE.

In de bijzonderheden van de onderhandelingen te treden die de annexatie van Transvaal ten gevolge hadden, zou buiten de grenzen van de tegenwoordige schets zijn. President Burgers verklaarde voor zijn dood, in een kort overzicht van den toestand, dat de Engelsche partij in Transvaal de annexatie bevorderde, en dat de Dopper-partij, door President Kruger aangevoerd, zich met de Engelsche vereenigde, ten einde de heerschende partij omver te werpen. Hij was er op gesteld deze verklaring af te leggen, ten einde zijn eigen deelneming aan de onderhandeling te verloochenen. Maar het blijkt duidelijk, niet alleen uit de depêches van Sir Theophilus Shepstone, maar ook uit de redevoeringen van President Burgers, dat de President zelf gunstig voor de annexatie gestemd was. In zijn depêches spreekt Sir Theophilus Shepstone van den President "die 't altijd met mij eens is geweest," en weer "de President heeft van den beginne af toegegeven dat de verandering noodig was." President Burgers, het woord voerende tot den Raad, eenige weken vóór dat de annexatie werkelijk plaats had, zeide ronduit tot de leden, dat het de Boeren zelve waren "die het land hadden te gronde gericht." "Gij," zeide hij, "hebt de inboorlingen mishandeld, gij hebt ze neergeschoten, gij hebt ze tot slaven verkocht, en nu moet gij de straf lijden." "En, als gij vraagt wat de Engelschen er mede te maken hebben,

zeg ik U, dat zoo min als wij barbaarscheden onder de Kaffers aan onze grenzen kunnen veroorloven, zoo min kunnen zij veroorloven, dat in een staat aan hunne grenzen regeering-loosheid en oproer zouden heerschen." Na de bijzonderheden van den ellendigen toestand opgegeven en verklaard te hebben, dat die veroorzaakt was "doordat zij hun geloof in God, vertrouwen op zich zelve en op elkaar hadden verloren," zeide hij hun, dat de wapenen op te vatten en te vechten onzin was, en dat het hun plicht was "tot een schikking met Groot-Brittannië te komen en zulks te doen op een flinke en mannelijke wijze." Zulk een taal, door het hoofd van den Staat gebezigd, kan alleen éene beteekenis hebben. Dus zien wij de Engelsche partij, de Dopper-partij (die de plaatselijke Oppositie vertegenwoordigde) en de officiële partij, alle samenwerken om de annexatie te bevorderen. Er bleef nog eene partij, bekend als de "Onverzoenlijken," die heden waarschijnlijk de Boeren van het achterland genoemd zouden worden. Het bestaan van deze partij scheen eenige dubbelzinnigheid van den kant der verantwoordelijke ambtenaren te rechtvaardigen, en het was een onderwerp van diplomatieke besprekingen tusschen Sir Theophilus Shepstone en Mr. Burgers dat, terwijl de President feitelijk ten gunste van de annexatie was, hij een officiël protest openbaar zou maken, om den schijn te redden tegenover de Onverzoenlijken. Ziehier het verhaal van de onderhandeling, dat Sir Theophilus Shepstone aan zijn officiële meederen gaf:—"Er zal een protest tegen mijn akte van annexatie komen. . . . Gij behoeft daardoor in 't geheel niet verontrust te worden, omdat 't alleen gedaan zal worden om den schijn te redden en de leden der Regeering voor de hevigheid van eene partij te vrijwaren, welke jaren lang Pretoria in ontzag schijnt gehouden te hebben, wanneer een stap van de Regeering haar mishaaide. Gij zult dit beter

begrijpen als ik u in 't geheim mededeel, dat de President van den beginne af geheel toegegeven heeft dat de verandering noodig was, en dat de meerderheid van de leden der Regeering getoond heeft er naar te verlangen, maar geen van hen heeft den moed gehad, zijn meeningen openbaar te maken. . . . Gisteren ochtend kwam Mr. Burgers bij mij om af te spreken op welke wijze de zaak uitgevoerd zou worden. . . . Ik las hem het ontwerp van mijn Proclamatie voor. . . . Hij noemde mij een aantal voorwaarden, die hij wenschte dat ik er inlaschte. Ik heb die aangenomen en in mijn proclamatie opgenomen. Hij zeide mij, dat hij genoodzaakt was een protest af te kondigen, om het oproerige gedeelte van zijn volk stil te houden. . . . Mr. Burgers las mij ook het ontwerp van zijn protest voor, en vraagde of ik er iets tegen had, of het te sterk vond. Ik zeide, dat het scheen de burgers tot lateren weerstand aan te moedigen, en hij antwoordde, dat het was om over de moeilijkheden van het oogenblik heen te komen, omdat mijn steun—de troepen—op een afstand waren van een marsch van veertien dagen, en dat, eer men 't antwoord op het protest ontving, al het verlangen naar tegenstand verdwenen zou zijn. Ik raadde hem daarom zijn protest niet af."

Wat men ook moge denken van de wijsheid of de zwakheid van Sir Theophilus Shepstone door zulk een schikking niet af te keuren, kan er geen twijfel bestaan omtrent het licht waarin die hem voorgesteld werd, en de houding die zij in officiële Transvaalsche kringen veronderstelde. Binnen de officiële kringen was er een sterke beweging ten gunste van de annexatie, en een verzoekschrift met 3,000 handteekeningen, op een totale mannelijke bevolking van 8,800, werd ten gunste daarvan aangeboden. De Akte van Annexatie toen die op 12 April, 1877, afgekondigd werd, trad in werking zonder machtsvertoon, en Sir Theophilus Shepstone werd te

Pretoria slechts door 25 politieagenten vergezeld. Kort daarna namen de voornaamste ambtenaren der Boeren, met inbegrip van Paul Kruger, maar met uitzondering van den tegenwoordigen Generaal Joubert, dienst onder het Britsche bestuur. President Burgers begaf zich naar de Kaapkolonie.

Als een onmiddellijk gevolg van de annexatie namen de financiëele moeilijkheden van Transvaal een einde. De interest van de staatsschuld werd betaald. De burgerlijke dienst werd gereorganiseerd, en een tijdperk van industriëlen voorspoed werd ingewijd door den toevloed van kooplieden en anderen, die geneigd waren hun kapitaal onder waarborg der Britsche vlag aan te wenden.

Het land werd door Britsche troepen bezet, en beveiligd tegen het gevaar van plaatselijken opstand der inboorlingen.

De Zoeloe-oorlog, waarvan de uitslag was de militaire kracht der geduchtste inlandsche vijanden van Transvaal te vernietigen, volgde in 1879, ten koste van meer dan £6,000,000 sterling aan Engeland. De macht van Sikukuni werd vervolgens gebroken, en op het einde van 1879 waren al de meest ernstige omstandigheden, die de verantwoordelijke ambtenaren van Transvaal in de annexatie deden toestemmen, uit den weg geruimd.

Het volk had de voordeelen van de annexatie verkregen. Het had ten volle voordeel getrokken uit den overgang uit den toestand van een staat, die bankroet en zonder vrienden was, geïsoleerd aan de grenzen der beschaving, en bedreigd met vernietiging door woeste vijanden, tot dien van een ten volle beschermde provincie van een machtig rijk.

In deze omstandigheden kwam eene verandering in de opinie van het volk. Sommige voordeelen waren gekocht geworden door de opoffering van de onafhankelijkheid. Na deze voordeelen verkregen te hebben, begon het

volk te verlangen zijn onafhankelijkheid te herkrijgen, nu dat het zich in staat achtte die te handhaven. Een monster-petitie met 6,500 handteekeningen, onder welke er vele moeten geweest zijn die ook stonden onder de petitie, welke om de annexatie verzocht—werd naar Engeland verzonden—inhoudende het verzoek, dat de annexatie mocht opgeheven worden. In hun vroegere onderhandelingen met Groot-Brittannië waren de Boeren gewoon geweest hun verzoeken te zien toegestaan, en hun verwachtingen van een bevredigenden uitslag te verwerven werden in dit geval aangemoedigd door gebeurtenissen, die in Engeland plaats hadden.

In November 1879 begon Mr. Gladstone de verkiezingscampagne in Midlothian, gedurende welke hij de annexatie van Transvaal in de sterkste termen veroordeelde, en zich verbond, in geval hij aan het bewind mocht komen, ze op te heffen. 't Kenmerkt de belangrijkheid, welke soms aan verklaringen van staatkundige partijen in dit land in de grenslanden van 't Rijk gehecht wordt, dat de gedeelten der devoeringen van Mr. Gladstone, die betrekking hadden op Zuid-Afrikaansche zaken, werden overgedrukt en op strooibilletten door geheel Transvaal verspreid. Zijne uitdrukkingen werden aldaar beschouwd als een onmiddellijke uitnoodiging tot opstand. In Maart 1880 werd het Britsche Parlement ontbonden, en, als een gevolg van de verkiezingen, kwam Mr. Gladstone aan het bestuur. De Boeren, die hem wegens zijn sympathie plechtig hadden gedankt, toen hij in de oppositie was, verwachtten dat hij, aan het bestuur zijnde, hun inzichten te gemoet zou komen. Maar in de troonrede van 20 Mei werd het voornemen afgekondigd, om het oppergezag van Groot-Brittannië over Transvaal te handhaven. Het besluit van de Regeering betreffende die zaak werd aan den Britschen Hoogen Commissaris telegrafisch medegedeeld

in de volgende woorden: "In geen geval kan 't gezag van de Koningin over Transvaal opgeheven worden."

De verwachtingen der Boeren waren te hoog opgewekt geworden om te worden prijsgegeven. Van dien tijd af werden de voorbereidselen voor den opstand voortgezet. Zij namen hun toevlucht tot het oude stelsel, dat zij jegens hun eigen regeering volgden, wanneer die niet populair was, namelijk: de betaling der belastingen te weigeren. De vastberadenheid van den Britschen administrateur, Sir Owen Lanyon, om betaling af te dwingen, door de goederen van een weerbarstiger boer in beslag te nemen, gaf aanleiding tot openbaar verzet. Een groote bijeenkomst werd gehouden te Paardekraal, waarin de Heeren P. Kruger, Pretorius, en Joubert tot een driemanschap benoemd werden, om de regeering uit te oefenen, en op den 16 December, 1880, werd de onafhankelijkheid van de Republiek afgekondigd.

Oorlog volgde, en eindigde den 27 Februari, 1881, in de Britsche ramp van Majoeba Hill. Vierhonderd en twintig Britsche soldaten werden bij die gelegenheid verslagen en uit een sterke stelling verdreven door een krijgsmacht van slechts 155 Boeren. Hoe klein in getal de daarbij betrokken troepen ook waren, werd die gebeurtenis niettemin aangenomen als de spil, waarom de Britsche politiek zich bewoog. In het eerst was men nooit van plan geweest Transvaal tegen den wil van de inwoners te annexeren. Nu meende men dat het duidelijk bewezen was, dat de meerderheid der bevolking van Transvaal de opheffing van de annexatie verlangde, en men besloot hun wenschen te gemoet te komen. Het land werd hun teruggegeven, en de vergoeding, welke Groot-Brittannië eischte voor het vele bloed en geld te hunnen voordeel uitgegeven gedurende de Zoeloe—en andere oorlogen, was vervat in

zekere voorwaarden aan de teruggave verbonden.

Transvaal zou niet langer geheel en al onafhankelijk zijn. Het zou zijn inlandsch zelfbestuur hebben, ondergeschikt aan de suzeriniteit van de Britsche kroon. Zijn grenzen werden bepaald. Blanken van alle nationaliteiten zouden gelijke rechten hebben met de burgers van Transvaal om te verblijven, te reizen, in het land zaken te doen, en zouden aan geen bijzondere belastingen onderworpen worden. Zwartten zouden vrij zijn, en hun belangen werden gewaarborgd door zekere andere bepalingen. Gewijzigd naar den vooruitgang in den toestand, en met 't belangrijke verschil, dat Transvaal niet langer een onafhankelijke staat zou zijn, waren die voorwaarden in hoofdzaak dezelfde als die van de Conventie der Zandrivier—namelijk, gelijke rechten voor de blanken en vrijheid voor de zwartten. Deze beide voorwaarden zijn erkend als noodwendig voor het welzijn van Zuid—Afrika. Het was gebleken, dat de verdrukking der zwartten aanleiding gaf tot binnenlandsche oorlogen, welker noodlottige uitwerkselen niet beperkt bleven door de grenzen van den verdrukkenden staat. 't Was onmogelijk, dat een uitgestrekt grondgebied, dat door spoorwegen begon doorsneden te worden, zich economisch kon ontwikkelen, tenzij vrijheid om te reizen en gelijkheid voor industriële ondernemingen in alle opzichten aan de blanke inwoners verzekerd werden.

Gelijkheid van politieke rechten, zonder welke geen ware gelijkheid in industriële zaken gehandhaafd kan worden, bestond in dien tijd in Transvaal. De heer Kruger zeide uit naam van het driemanschap, gedurende de vredesonderhandelingen, dat de politieke gelijkheid gehandhaafd zou worden, en de Britsche onderhandelaars, door zijn verzekering gerust gesteld, verzuimden te eischen dat een bijzondere bepaling betreffende politieke rechten in de

Conventie, die de vredesvoorwaarden bevatte, ingelascht zou worden. De conventie werd in Augustus 1881 geteekend.

Men heeft gemeend dat, dewijl de Boeren de herkrijging van hun onafhankelijkheid oprecht schenen te verlangen, nadat de Zoeloe-en Sikukuni oorlogen door Engelsche troepen tot een voorspoedig einde gebracht waren, er daarom geen sterke begeerte naar de annexatie had bestaan.

Een ernstige beschouwing van de wezenlijke feiten schijnt evenwel aan te toonen, dat beide verlangens volkomen oprecht voor dien tijd waren.

Totdat de kracht van de omwonende inlandsche stammen gebroken, en een soort van financieel evenwicht was gevestigd, was 't onmogelijk dat Transvaal als een onafhankelijke maatschappij bestond, en indien Groot-Brittannië geweigerd had het te annexeren, zou 't verlangen naar annexatie van den kant van Transvaal onder den drang der omstandigheden waarschijnlijk meer en meer dringend geworden zijn. Groot-Brittannië heeft wel reden om te betreuren niet gewacht te hebben. Het verlangen der Boeren was volkomen vestandig. De annexatie was een bijna onvermengd voordeel voor Transvaal. Niettegenstaande eenige onvermijdelijke fouten heeft Groot-Brittannië in drie jaren voor Transvaal gedaan, waarvoor dit laatste zelf misschien 30 jaren noodig zou gehad hebben, indien 't althans het onmiddellijke gevaar van vernietiging te boven gekomen was. Maar nadat de omstandigheden veranderd waren, en het doel, waarvoor men in de annexatie toestemde, was bereikt, was de ommekeer in de denkwijze volkomen, en zij, die in 1877 de annexatie voorstonden, verlangden in 1880 de onafhankelijkheid. In beide gevallen heeft de Britsche regeering met te veel haast aan plaatselijke wenschen toegegeven en een minimum van voordeel voor zich

gekregen. Wel verre van verdrukkend te zijn, stelde zij zich bloot aan de beschuldiging van zwakheid, en uit de teruggave van het land, na een zoo onbelangrijke schermutseling als die bij Majoeba, blijkt dat zij geenszins kan beschuldigd worden, het verlangen te hebben getoond om een zwakker volk door geweld aan haar wil te onderwerpen. De staatkunde na Majoeba gevolgd, wordt thans algemeen voor een misslag gehouden; maar met betrekking tot de Boeren was het een edelmoedige misslag. De Britsche belangen in Zuid-Afrika hebben veel door haar gevolgen geleden; maar al had zij niets anders gedaan, moest zij voor altijd het zwijgen hebben opgelegd aan hen, die klagen dat Groot-Brittannië de Transvaal heeft onderdrukt.

IV.

NA DE ANNEXATIE.

Men heeft gezien dat de oorspronkelijke nederzetting in Transvaal geschiedde door een bijzonder wetteloos overschot der Hollandsche bevolking, als 't ware tweemaal in Natal en den Oranje-Vrijstaat, onder den druk van den strijd met Groot-Brittannië, afgescheiden van hun meer vreedzame medebewoners. Vijandigheid tegen Groot-Brittannië, nu en dan onderdrukt door eigenbelang, had van 't begin tot 't eind de grondtoon der Transvaalsche staatkunde uitgemaakt. Dit is niet 't geval geweest met de algemeene Hollandsche bevolking van Zuid-Afrika, en tot onlangs bleef er een opmerkelijke verdeeldheid bestaan tusschen de Hollandsche bevolking van Transvaal en van de andere gedeelten van Zuid-Afrika.

De vijandigheid tegen Groot-Brittannië werd voor een tijd onderdrukt, ten einde de akte van onafhankelijkheid te verkrijgen, welke door de Conventie der Zandrivier verleend werd. In de 25 jaren, die tusschen de vergunning van onafhankelijkheid en de annexatie verliepen, werden de voorwaarden van de Conventie openlijk en gedurig geschonden. De vijandigheid tegen Groot-Brittannië werd wederom onderdrukt, ten einde de voordeelen der annexatie te verkrijgen. Deze voordeelen waren niet zoodra verkregen, of 't Hollandsche gedeelte van de bevolking greep naar de wapenen, en eischte dat de annexatie zou worden opgeheven. Groot-Brittannië stemde er in toe. De annexatie werd opgeheven. In het jaar, dat op de onderteekening der Conventie van 1881 volgde, werd de heer Kruger tot president gekozen. Voor de annexatie zou men

nauwelijks hebben kunnen zeggen dat Transvaal een staat was. Zijn geschiedenis, volgende op de annexatie, is de geschiedenis van President Kruger geweest. De republiek in naam is een, bij de toepassing, getemperde alleenheerschappij geweest, waarvan deze merkwaardige man de teugels geheel in zijn eigen handen had weten te houden.

Het is niet te veel gezegd, dat, van den dag van zijn verkiezing af, de staatkunde van Transvaal uit eene voortgezette poging heeft bestaan om aan zijn overeenkomsten met Groot-Brittannië te ontsnappen.

Een van de uitwerkselen der annexatie, waardoor 't land van zijn vroegeren toestand van een half barbaarsche gemeenschap tot een georganizeerden staat werd gebracht, was, Transvaal beter bekend te maken bij de beschaafde mogendheden. In de jaren na 1881 begon Pres Kruger buitenlandsche betrekkingen aan te knooien, en een van de eerste bezwaren tegen de Conventie was de moeilijkheid, veroorzaakt door de voorwaarde dat deze betrekkingen alleen door Britsche kanalen mochten geleid worden. Een verlangen om aan de controle van de suzeriniteit te ontsnappen en zijn land als een onafhankelijken Staat te vestigen, die dezelfde betrekkingen met de buitenwereld zou hebben, als 't eens had genoten jegens de andere koloniën van Zuid-Afrika, volgde natuurlijk uit 't ruimere begrip dat Kruger van zijn eigen belangrijkheid begon te krijgen, en uit een gevoel van de moeilijkheid, waarin hij zich bevond bij onderhandelingen met vreemde mogendheden.

Tegelijkertijd met 't verlangen naar een uitbreiding van zijn staatkundige positie, kwam een verlangen naar uitbreiding van zijn grenzen. Veel meer land werd door de Conventie aan Transvaal toegewezen dan zijn bevolking tot heden in staat is geweest te gebruiken, maar zoowel ten westen en ten oosten als ten noorden

en ten zuiden begeerde de heer Kruger een uitbreiding van gebied.

De eerste werkelijke schending van de Conventie had plaats met betrekking tot het ontzien van de westelijke grens, tegen Bechuanaland. Hier, binnen eenige maanden na de onderteekening der Conventie, gingen benden van Boeren over de grenzen, die de autoriteiten te Pretoria beweerden niet in staat te zijn tegen te houden, en binnen twee jaren hadden zij in Bechuanaland twee republieken Stellaland en Goschen gesticht. Pogingen werden door de Kaapsche regeering aangewend om de zaak door vreedzame onderhandelingen te regelen. Deze bleven zonder gevolg, en eindelijk werd 't noodig geoordeeld een expeditie, aangevoerd door Sir Charles Warren, uit te zenden, die, schoon geen gevecht plaats had, de zaak in 1885 bevredigend regelde. Het zij in 't voorbijgaan vermeld, dat deze schending van de Conventie door de Boeren Groot-Brittannië omstreeks £2,000,000 sterling kostte, zoo wel als veel onrust en verwarring aan de grenzen van de Kaapkolonie. De bepalingen welke betrekking hadden op de inboorlingen, werden ook niet in acht genomen, en een oorlog met Mapoch, een van de noordelijke opperhoofden, had tot uitslag 't verdeelen van niet minder dan 8,000 inboorlingen als "leerjongens" onder 't zegepralende commando.

Binnen twee jaren na de onderteekening der Conventie bleek het, dat dit document herzien moest worden; maar het was niet, zooals men misschien had kunnen voorzien, door Groot-Brittannië dat voorstellingen te dien einde werden gedaan.

Tegen het einde van 1883 vroeg Transvaal om vergunning een deputatie naar Londen te zenden, ten einde de Conventie nogmaals in beraadslaging te nemen, en ontheffing te verkrijgen van sommige voorwaarden, die het voor drukkend hield. Dit voorstel werd aan-

genomen, en een deputatie, bestaande uit den heer Kruger en twee andere afgevaardigden, kwam in Engeland, in November van dat jaar.

De verwachtingen, waarmee de afgevaardigden de onderhandelingen aanvingen, zijn te vinden in een ontwerp-Conventie, die zij aan Lord Derby ter overweging aanboden. Het eerste van hun verlangens was, dat zij erkend zouden worden als een onafhankelijke staat, die op een voet van gelijkheid met Haar Majesteit's regeering kon onderhandelen, en uit zulk een erkenning volgde van zelf het recht, hun eigen buitenlandsche verdragen te sluiten, en ook dat zij vrij zouden zijn van inmenging met betrekking tot hunne zaken met de inboorlingen. Men gaf hun terstond te kennen, dat zulk een verdrag als zij hadden ontworpen zoo min in vorm als in wezen aangenomen kon worden. De onafhankelijkheid werd volstrekt geweigerd, het recht van veto der Koningin over hunne buitenlandsche verdragen werd gehandhaafd; maar wijzigingen werden gegund ten aanzien van eenige belangrijke kleinere punten.

De onderhandelingen hadden tot uitslag een tweede Conventie, waarvan het Hare Majesteit behaagde te bepalen, dat de artikelen in de plaats zouden komen van de artikelen der Conventie van 1881. De tweede Conventie werd geteekend 27. Feb. 1884.

Men is gewoon geweest te zeggen, dat zij volstreekte binnenlandsche onafhankelijkheid aan Transvaal toestond. In hoofdzaak behield zij de voorwaarden der Conventie van 1881 met betrekking tot de rechten der vreemdelingen, de rechten der inboorlingen, de opheffing der slavernij of het leerjongensschap, vrijheid van godsdienst en meest begunstigde behandeling van Britsche goederen. De artikelen 8, 9, 14, en 19 bevatten duidelijk voorwaarden welke, zoo zij niet vervuld werden, aan haar Majesteit's regeering het recht tot binnenlandsche inmenging verleenen. Er is veel strijd over geweest, of de

suzereiniteit der kroon in de gewijzigde Conventie bepaald uitgedrukt werd of niet. Deze strijd kan wel ter zijde gelegd worden; want er is geen twijfel aan, dat, hetzij de zin die het woord zelf bevatte behouden werd of niet, de zaak door dat woord bedoeld, werd behouden.

De Conventie van 1884 gaf aan de Boeren meer dan zij verwacht hadden, maar niet alles wat zij hadden verlangd. De deputatie toonde zich voldaan over den uitslag van de onderhandelingen; en de heer Kruger gaf zijn aanneming van de nieuwe order van zaken te kennen door het plaatsen in de Londensche nieuwsbladen van een hartelijke uitnoodiging en belofte van verwelkoming en bescherming aan Engelschen die zich in Transvaal wenschten te vestigen. Aan hen, die achter de schermen staan, is het bekend, dat deze uitnoodiging uitgevaardigd werd om financiële redenen, ten einde de Britsche deelhebbers in de Transvaalsche mijnen gerust te stellen, die President Kruger het in dien tijd noodig achtte te vriend te houden. Niettemin, wat ook zijn "redenen" voor het afkondigen der uitnoodiging waren, kan hij thans zijn eigen handeling niet ontkennen, noch zeggen dat de immigratie der Uitlanders in zijn land tegen zijn wil geschiedde. Van deze, gelijk als van andere overeenkomsten, heeft hij een zeer groot voordeel getrokken; en nadat hij het voordeel had getrokken, wendde hij zich tot de sympathie der wereld, om hem in staat te stellen zijn deel aan de overeenkomst te verloochenen.

Het was in dit tijdperk, na het sluiten der Conventie van 1884, dat de heer Kruger een bezoek aan Nederland en Duitschland bracht, en ook van deze landen de immigratie van Hollanders en Duitschers uitlokte, die sedert een zoo voorname rol in de ontwikkeling van Transvaalsche zaken gespeeld hebben. De geschiedenis van Transvaal trad van dien tijd af in een nieuwe phase.

De Conventie van 1884 is niet beter in acht

genomen dan de Conventie der Zandrivier en de Conventie van 1881. Men heeft natuurlijk steeds min of meer getracht de letter in acht te nemen, terwijl men gedurig tegen den geest heeft gehandeld; maar er heeft meer dan een belangrijke schending van de letter plaats gehad. Dit document bevatte een meer juiste grensbepaling van Transvaal, welke de Transvaalsche regeering bij een bijzonder artikel, aannam getrouw in acht te nemen. Niettegenstaande dit was het noodig binnen een jaar de boven bedoelde expeditie van Sir Charles Warren naar de grens van Bechuanaland te zenden. In hetzelfde jaar deden de Boeren een inval in Zoeloeland, en de tusschenkomst van de Britsche regeering verhinderde niet de stichting aan gene zijde der grens, in het meest vruchtbare gedeelte van Zoeloeland, van de Nieuwe Republiek, welke als een Boeren-Staat erkend werd in 1886, en in 1887 een deel van Transvaal werd. De questie van de Nieuwe Republiek was niet zoodra geregeld in het belang der Boeren, of de Transvaalsche autoriteiten wendden hun aandacht naar Swaziland, waarvan de onafhankelijkheid in het bijzonder gewaarborgd was door artikel 12 der Conventie. Aanslagen in deze richting waren in het begin minder voorspoedig, maar na vele gebeurtenissen, waarvan sommige bijna tot gewapende tusschenkomst van den kant van Groot-Brittannië leidden, kreeg de wil van President Kruger ten laatste de overhand, en Swaziland is heden van Transvaal feitelijk afhankelijk. Een dergelijke aanslag werd gedaan op de onafhankelijkheid van Tongaland, maar de Koningin van Tongaland zocht veiligheid in de bescherming van Groot-Brittannië, wier suzeriniteit zij in 1887 aannam. De naastvolgende poging om de Transvaalsche grenzen uit te breiden werd aan de noordelijke grens gedaan, toen in 1890, een jaar na de vergunning van een Koninklijk Charter aan den heer Rhodes, een buitengewoon groote trek plaats had, ten

einde een Boeren-Republiek in de landstreken door het charter gegund, te stichten. Deze poging werd verijdeld door de vastberaden houding van den Hoogen Commissaris en Dr. Jameson, die den trek aan de Limpopo rivier tegentrokken met een afdeeling van de politie uit Britsch Bechuanaland, terwijl de Hooge Commissaris President Kruger te kennen gaf, dat de overtocht van zijn volk over de rivier onder die omstandigheden een *casus belli* zou opleveren.

Nu bleven nog de landstreken der inboorlingen van Zambaan en Umbegesa aan de oostelijke kust, tusschen de Portugeesche grens en die van Zoeloeland. De laatste aanslag werd door Transvaal in deze richting gemaakt, maar werd verijdeld door de annexatie van deze streken door Groot-Brittannië, die in 1895 de grens van haar Protectoraat tot aan de Portugeesche grens uitstreckte.

Men moet bedenken dat al deze pogingen geschieden in strijd met de stipte overeenkomst der Conventie van 1884, waardoor Transvaal zich verbond de daarin bepaalde grensscheiding getrouw te ontzien. De laatste hoop van uitbreiding van gebied op Afrikaanschen grond te verkrijgen, werd dus aan President Kruger in 1895 ontnomen.

Middelertijd hadden gebeurtenissen, die zich binnen Transvaal op merkwaardige wijze ontwikkelden, hem, zonder uitbreiding van gebied, een ontzaglijke vergrooting van macht gegeven. Toen hij op het einde van 1884 van zijn buitenlandsche reis terug keerde, leed hij groot gebrek aan geld. De oude moeilijkheden waren zoo groot als ooit. Rustverstoringen onder de inboorlingen waren algemeen. De Heer Joubert, die als President had gehandeld gedurende de afwezigheid van den heer Kruger, deed afstand van alle ambten, toen de partij van den President terugkeerde, en plaatste zich aan het hoofd van een partij, welke de anti-Engelsche politiek van

achteruitgang van den heer Kruger verantwoordelijk stelde voor den slechten toestand van het land, en die sedert altijd een doorn in het oog van President Kruger is gebleven. De Boeren van het land, zoo als hun gewoonte was, wanneer er twist heerschte tusschen de hoogere autoriteiten te Pretoria, weigerden hun belastingen te betalen, en op het einde van 1885 scheen het bankroet wederom onvermijdelijk.

Maar in het volgende jaar werd het goud in den Witwatersrand gevonden. De Rand werd tot goudveld verklaard op den 18 Juli 1886, en van dien dag af veranderde de toekomst van Transvaal.

Het is onmogelijk hier de geschiedenis van de ontwikkeling der Johannesburgsche goudvelden te verhalen. De stoffelijke uitwerking op Transvaal kan misschien voldoende aangetoond worden door twee groepen van cijfers. De financiële toestand van den Staat in 1884 was, dat die £396,000 sterl. schuldig was, waarvan de waarborg onzeker en de mogelijkheid van interestbetaling twijfelachtig was. De inkomsten van het land waren £143,000, de uitgaven £184,000; en daarbij was het onaangename feit te voorzien, dat, terwijl de uitgaven de inkomsten reeds 25 per cent overtroffen, de inkomsten sedert het vorige jaar met een bijna gelijk bedrag gedaald waren. In 1897—vóór dat de financiële toestand door de nadering van oorlog gestoord was—waren de inkomsten tot £4,480,000 gestegen. De uitgaven bedroegen £4,394,000, en interest van een schuld van £3,000,000 was dus gewaarborgd. Hoe degelijk de Boeren zelve voordeel hebben getrokken van de verandering, kan afgeleid worden uit een vergelijking tusschen de lijsten van salarissen van de twee tijdvakken. In 1884 waren de salarissen der ambtenaren door den drang der omstandigheden oneindig klein. Maar in 1886, het jaar van de ontdekking van goud aan den Rand, en toen de toestand begonnen

was zich te verbeteren, bieden zij een goeden grond tot vergelijking aan. In dat jaar was het totale bedrag £51,000. Dertien jaren daarna was het tot £1,216,394 gestegen, een som die, volgens een onlangs gemaakte berekening, voldoende is om ieder volwassen man der kleine Hollandsche bevolking van Transvaal met £40 per jaar te voorzien.

Een zoo voorbeeldelooze ontwikkeling van welvaart kon niet plaats hebben zonder een volkomen verandering in den toestand van het land. Zoo als goed bekend is, ontstond deze welvaart door de goudvelden en de daaraan verbonden industrie. De inkomsten van het land stegen bestendig in overeenstemming met het verkrijgen van goud. In 1877, het jaar na dat het werk aan den Witwatersrand voor goed was begonnen, was de waarde van het verkregen goud £500,000. Verleden jaar bereikte het een totaal bedrag van £16,000,000. Dit resultaat is geheel en al verkregen door de vlijt der vreemdelingen, bekend in Transvaal onder den algemeenen naam van Uitlanders, waarvan het grootste gedeelte Britsche onderdanen zijn.

De Hollandsche inwoners van Transvaal hebben zelve nooit eenig deel genomen aan de ontwikkeling der mijn-industrie. Ook hebben zij de Uitlanders niet toegestaan eenig deel in het bestuur van het land te nemen. Dus hebben twee verschillende bevolkingen zich naast elkaar gevestigd, en een nieuw Transvaal is ontstaan te midden van het onde. Met de uitbreiding der goud-industrie is het getal van de bevolking der Uitlanders toegenomen. Op het einde van 1895 kwamen er doorgaans 1000 immigranten per week in Transvaal. De bevolkings-statistiek, uitgegeven door Transvaal, kan niet vertrouwd worden, maar vóór den oorlog rekende men, dat de bevolking der Uitlanders, die grootendeels uit volwassen mannen bestaat, de Boeren-bevolking overtrof, met iets meer dan twee tegen een.

Van deze twee bevolkingen, die naast elkaar

op een onevenredigen voet aangroeiden, leverde de éene al de industriëele vlijt, waardoor de ontwikkeling van het land werd verzekerd, en hield de andere aan zich al de rechten van het bestuur en al de voordeelen van officiëele betrekkingen. Den toestand vermelden is de onmogelijkheid aantoonen dat die kon blijven voortduren. Wij behoeven slechts de omstandigheden op de meest gevestigde Europeesche regeering toe te passen, en te vragen, wat zou haar lot zijn, als zij waagde te regeeren met trotsering van al den rijkdom, al de vlijt en al de industriëele belangen van het land?

Het was onvermijdelijk, dat de bevolking der Uitlanders eenigen invloed op de regeering van het land zou trachten uit te oefenen. Had de heer Kruger hun voorstellingen aangenomen, en de wijsheid ingezien van het nieuwe element der bevolking op een voet van gelijkheid met het oude op te nemen, alsdan zou de vooruitgang van Transvaal veel grooter geweest zijn dan die is geweest, en zijn onafhankelijkheid als een Republiek van wereldburgers bijna geheel verzekerd zijn geweest. Zijn weerstand tegen de eischen der Uitlanders om gelijke behandeling, en zijn vervanging van deze verstandige politiek van inwendigen vooruitgang door een hersenschimmig plan van onmogelijke uitwendige vergrooting, hebben den tegenwoordigen toestand geschapen.

De geschiedenis van de grieven der Uitlanders, van hun vergeefsche pogingen om op constitutioneele wijze verandering te verkrijgen, en hun eindelijk beroep als Britsche onderdanen op Groot-Brittannië is te zeer bekend om hier in bijzonderheden herhaald te worden. De heer Kruger heeft blindelings geweigerd, de prachtige gelegenheid, welke voor de hand lag, in te zien. Groot-Brittannië zou hartelijk met hem medegewerkt hebben om een Transvaalschen staat te vestigen en te ontwikkelen, die aan zijn verbintenissen getrouw was, en die voor

alle practische doeleinden een gedeelte van de Britsche ontwikkeling van Zuid-Afrika vormde. Het eenige dat Groot-Brittannië onmogelijk kon toe staan, was de uitbreiding van Transvaal ten koste van Groot-Brittannië, of de politieke werkzaamheid van Transvaal als een werktuig tot vernietiging van het Britsche oppergezag in een gedeelte der wereld, waarin de handhaving van zijn oppermacht een levensvraag is voor het Rijk.

Maar het was verkeerd van President Kruger dat hij zijn werkijver naar dit onmogelijke doel richtte. De laatste hoop een uitbreiding van gebied op Afrikaanschen grond te verkrijgen werd hem afgesloten in 1895, zooals wij gezien hebben, toen men de Britsche en Portugeesche protectoraten elkander deed aanraken. Daar hij misschien dit einde voorzien had, wendde hij zijn aandacht aan de meer eerezuchtige verwachtingen van een buitenlandsch bondgenootschap, hetwelk hem in staat zou stellen een tegenwicht te vormen tegen de macht van Groot-Brittannië in Zuid-Afrika.

Deze phase van de Zuid-Afrikaansche questie behandelende, bevinden wij ons op onzekerer grond, en zijn wij niet in staat met nauwkeurigheid te zeggen hoeveel er gedaan werd. Men dacht dat Dr. Leyds het voornaamste werktuig van deze politiek was, en het is meer dan waarschijnlijk, dat hij zijn eigen redenen had om zijn verrichtingen bij de Europeesche hoven te vergrooten. Het vierde artikel der Conventie van 1884, handhaafde het veto der Koningin op buitenlandsche verdragen, en maakte het dus onmogelijk dat eenig buitenlandsch verdrag, openlijk vijandig tegen Engeland, gesloten kon worden. Er kan geen twijfel bestaan, dat een uitgestrekte geheime dienst ingericht werd, en dat min of meer geaccrediteerde afgezonden van Transvaal op het vasteland werkzaam waren. Bestellingen van wapens werden aan Europeesche firma's gedaan. Vruchteloze pogingen werden aangewend om de Delagoa Baai als een Trans-

vaalsche haven te verkrijgen, en ernstige geruchten liepen er, dat een Zuid-Afrikaansche opstand, gesteund door buitenlandsche hulp, ten doel hebbende onafhankelijke Vereenigde Staten van Zuid-Afrika te vestigen, in overweging was. Het was wel bekend, dat men bezig was de reorganisatie van de Transvaalsche krijgsmacht in Duitsche handen te stellen, en verscheidene zaken duiden aan, dat President Kruger verlangde een verbond met Duitschland te sluiten, met het doel van gewapend verzet tegen Groot-Brittannië.

De ontzaglijke voorraad van wapens en amunitie die, naar men wist, in Transvaal kwamen, en de oprichting van forten bij Pretoria en Johannesburg waren redenen tot ongerustheid.

Men heeft dikwijls en met onjuistheid beweerd, dat de wapeningen van Transvaal en de poging om een buitenlandsch verbond te sluiten de gevolgen waren van het mistrouwen tegen Engeland, opgewekt door den inval van Jameson. Dit is zoo verre van waar te zijn, dat een van de voornaamste klachten der Uitlanders, door middel van de Nationale Unie in 1895 gedaan, was, dat hun geld gebruikt werd voor het bouwen van forten en het uitrusten van een leger, hetgeen alleen van nut kon zijn voor doeleinden tegen hunne beste belangen gericht.

Het belangrijkste gevolg voor de Hollandsche Republiek van de ontdekking van goud in Transvaal was misschien, dat het een volk, van natuur oorlogzuchtig, in staat stelde, zich te veranderen in een ten volle gewapenden militairen staat, op moderne wijze georganiseerd en uitgerust. Er was nooit gebrek geweest aan mannen voor zoo'n doeleinde, maar een moderne militaire inrichting is grootendeels een vraag van kosten, en het was alleen door de industrie der Uitlanders dat de moeilijkheid, veroorzaakt door de ontzaglijke kosten van het uitvoeren van zulk een ontwerp, te boven was gekomen.

V.

VREDEBREUK.

In 1895 waren de betrekkingen tusschen de Boeren-regeering en de Uitlanders zoo gespannen geworden, dat het algemeen erkend werd, dat er geen keus was dan tusschen herstelling en omwenteling.

Reeds in 1892 had de heer Kruger persoonlijk aan een invloedrijke deputatie van Uitlanders, die hem bezocht, geantwoord. "Keer terug en zeg aan uwe lieden, dat ik hun nooit iets zal toestaan; ik zal mijn staatkunde nooit veranderen; en nu mag de storm losbarsten." In 1894 bevestigde de Transvaalsche Raad deze houding van den President, bij het ontvangen van een petitie van de Uitlanders tot herstel der grieven, van 35,000 handteekeningen voorzien, door volstrekt te weigeren eenige concessie toe te staan, met de verzekering dat, indien de Uitlanders de burgerschapsrechten verlangden, zij er om moesten vechten. Men moet zich herinneren dat dit alles vóór den inval van Jameson geschiedde.

De zitting van den volksraad in 1895, in plaats van den toestand der Uitlanders te verbeteren, maakte dien bepaald erger, en uit de wetten en verordeningen die aangenomen werden, bleek het vaste besluit der regeering om geen hervorming te bewerken. De kapitalisten van Johannesburg, die zich tot dusver er buiten hadden gehouden, verbonden zich plechtig in 1895 met de beweging tot herstel, en van dit oogenblik af was de omwenteling onvermijdelijk.

Niettegenstaande het gevaar van zijn toestand waagde President Kruger tegen het einde van

1895 een stap, die een openbare schending der Conventie was. Hij sloot de driften of voordren (waadbare plaatsen) waardoor goederen, over de spoorwegen van de Kaapkolonie, Natal en den Oranje-Vrijstaat, in Transvaal kwamen, met het doel het verkeer over zijn eigen lijn over Delagoa baai te dwingen. Hem werd te kennen gegeven, door een feitelijk gezamenlijk ultimatum van de Britsche regeering en de Kaapkolonie, dat zijn handeling niet geduld kon worden, en hij trok zijn besluit in. Dat hij het genomen had, kenmerkt twee punten, dat hij bereid was de belangen van Transvaal van die der andere Hollandsche bevolkingen van Zuid-Afrika af te scheiden, en dat hij van plan was te beproeven hoever de Britsche lankmoedigheid zou gaan.

In de eerste week van 1896 had de beweging plaats, waarmede de betreuenswaardige gebeurtenis van den inval van Jameson in verband stond. Het telegram, waarin de Duitsche Keizer President Kruger gelukwenschte met zijn overwinning te Doornkop, werd toenmaals beschouwd als een bewijs van een geheime verstandhouding tusschen Duitschland en Transvaal, en als een rechtvaardiging van al de twijfelingen, die van President Kruger's goede trouw tegenover Groot-Brittannië gekoesterd waren. De opgewondenheid, welke op de openbaarmaking van het telegram volgde, was grootendeels verschuldigd aan dien indruk, en kan gezegd worden het hoogste punt aan te duiden van de spanning, veroorzaakt door de intriges van President Kruger ten behoeve van buitenlandsche hulp.

De algemeene verstandhouding tusschen Duitschland en Groot-Brittannië, welke door onlangs gemaakte overeenkomsten feitelijk bevestigd is, doet dit element van gevaar van den horizon verdwijnen. Men gelooft hier te lande dat President Kruger, in de jaren die verlopen zijn sedert den inval van Jameson,

heeft ondervonden dat hij noch van Duitschland noch van Portugal kan verwachten aanmoediging te ontvangen in eenig plan, dat het omverwerpen van het Britsche oppergezag in Zuid-Afrika medebrengt.

De teleurstelling, die hij in deze richting ondervonden heeft, schijnt President Kruger niet wijzer gemaakt te hebben. Het leidde hem er niet toe, zijn plan van het republikaniseeren van Zuid-Afrika op te geven.

Bestellingen van wapens werden, in plaats van verminderd, vermeerderd. Zij werden zoo groot, dat nog twee jaren noodig geweest zouden zijn om die uit te voeren. Men zegt dat de bestelde hoeveelheid genoeg was om de geheele Hollandsche bevolking van Zuid-Afrika tweemaal te wapenen. Het bouwen van forten werd met spoed voortgezet. Het oefenen en de reorganisatie van de Transvaalsche krijgsmacht werden onder de leiding van bevoegde Europeesche instructeurs voortgezet. Het militaire verbond met den Oranje-Vrijstaat werd versterkt, en staatkundige propagande in de Britsche koloniën werd ijveriger.

De omstandigheden duiden, volgens de beste inlichtingen welke de Britsche autoriteiten hebben kunnen verkrijgen, het voornemen aan van den kant van Transvaal, om hun toebereidselen te voltooien en den toestand tot het hoogste punt te brengen, op een tijdstip dat zij zelven zouden kiezen na ongeveer twee jaren. Met dien tijd hoopte men dat de strijdmacht van Transvaal en den Oranje-Vrijstaat op een breeder voet gesteld zou zijn, ten volle gewapend en geoefend, dat de propagande in de Britsche koloniën haar werk zou voltooien hebben, en dat de organisatie voor het uitdeelen van wapenen in oproerige Britsche districten ten uitvoer zou gebracht zijn. Zoo er geen hoop op een Europeesch bondgenootschap voor Transvaal bestond, was er altijd de hoop dat men een oogenblik kon uitkiezen om den

slag te slaan, wanneer Europeesche verwickelingen het moeilijk zouden maken voor Engeland om zijn volle macht in Zuid-Afrika uit te oefenen.

De oorlogspartij in Transvaal, niet meer bedwongen zijnde, verijdelde door overhaasting de uitvoering van dit plan, en de zaak werd in zekeren zin uit de handen van de Britsche regeering genomen. Het was niet door eenig bepaald protest van de zijde der Britsche autoriteiten, dat de volkomen toebereiding tot opstand van de twee Republieken verhinderd werd. In tegendeel. In dit geval, gelijk in al de anderen waarin wij tot ons nadeel met het Transvaalsche bestuur hebben gehandeld, is het grondbeginsel van toegeven en verdraagzaamheid tot het uiterste uitgeoefend geworden. Wij droegen ten volle kennis van hun wapeningen, en wij lieten toch toe, dat zij zich wapenden. Wij wisten iets van hunne plannen en van de staatkundige propagande, die zij in de twee Britsche koloniën voortzetten, maar met onze constitutioneele onverschilligheid voor intrige, lieten wij ze begaan. Gedurende de onderhandelingen van verleden zomer was er nauwelijks een oogenblik, waarop het bestuur der Boeren, zoo het gewild had, niet een overeenkomst had kunnen verkrijgen, welke meer dan de helft van onze wettige oorzaken tot klagen had weggenomen door een schikking, die den toestand der Boeren feitelijk onveranderd had gelaten.

Maar onder den invloed van de meer heftige leden van zijn Ministerie, en zich voor genoeg bereid achtende om het vooruitzicht te hebben, met de wapenen te overwinnen, gaf President Kruger de voorkeur aan openlijke tarding door een ultimatum.

Bij de bewoordingen van zijn mededeeling van den 9 October aan het Britsche Gouvernement schreef hij onverholen aan Transvaal het oppergezag in Zuid-Afrika toe, tot dusverre

door Groot-Brittannië geëischt en uitgevoerd. Wij hebben sedert vernomen dat het krijgspan der Boeren was, in Natal te vallen, vertrouwend op een opstand der Hollandsche bevolking, waardoor de geheele Kolonie hun in handen zou vallen, om Port Elizabeth en de Kaapstad aan te vallen, en in geval van mislukking, die vooruitgezien werd voor deze aanvallen, naar den Stormberg en de bergen van de Hexrivier terug te trekken, waar men geloofde, de stelling "voor goed" te kunnen behouden tegen iedere strijdmacht, welke van de zeekust mocht oprukken. Buitenlandsche tusschenkomst zou, volgens de berekening der Boeren, het overige doen, en aan een oogenschijnlijk wanhopige worsteling de hoop geven ten laatste te zullen gelukken.

Dit plan der krijgsverrichtingen is vrijdeld geworden, maar de gebeurtenissen van de laatste vier maanden hebben bewezen, hoe goed de Boeren voordeel hebben getrokken uit de gelegenheden, welke de Britsche industrie binnen hun grenzen hun heeft verschaft, en die het Britsche gevoel ten gunste van vrijheid en non-interventie binnen hun grenzen hen in staat heeft gesteld zich geheel ten nutte te maken. Op het oogenblik van het uitbreken van den oorlog bezaten zij de sterkste krijgsmacht in Zuid-Afrika. Dit niet alleen. Gedurende de onderhandelingen welke den oorlog voorafgingen, meenden, te recht of ten onrechte, verantwoordelijke Britsche Ministers, dat de vooruitzichten op een vreedzamen uitslag ernstig verminderd zouden worden door militaire bewegingen van onze zijde, die het aanzien van oorlogstoerusting hadden, en dat zij aan de gevoelens van dit land het best voldeden door zich van zulké bewegingen stiptelijk te onthouden. Niets getuigt beter van den geest van goede trouw, waarin deze onderhandelingen geleid werden van den Britschen kant, dan het feit, dat de misslag van de onderhandelingen

Groot-Brittannië geheel onvoorbereid vond om de grenzen van haar eigen koloniën te verdedigen. President Kruger en zijn raadgevers beschouwden den toestand uit een ander oogpunt, en onder dekking van de vredesonderhandelingen, maakte de Transvaalsche regeering van de gelegenheid gebruik, om bestendig en in stilte haar troepen te mobiliseeren, die reeds aan de grenzen der Britsche koloniën opeengehoopt waren op het oogenblik der oorlogsverklaring. Wij weten thans dat het ultimatum gereed was veertien dagen voor dat het ingeleverd werd, en dat de uitvaardiging werd vertraagd door een onverwachte hindernis in de vervoermiddelen, die de Boeren belette zoo vroeg aan de grenzen bijeen te trekken als men van plan geweest was. Nadat President Kruger besloten had om te vechten, kan men hem niet laken, omdat hij zijn toerusting had voltooid, en dit meest gunstige oogenblik tot aanval uitgekozen had. Dit is volgens al de oorlogswetten het onvervreemdbare recht van den aanvaller. Maar het gaf hem een groot voordeel in den beginne van den veldtocht. De voorstanders der Boeren hebben dikwerf beweerd, dat onze militaire toebereidselen hen er toe dreven om aanvallenderwijze te werk te gaan, hoe ongezind zij ook waren zulks te doen. De feiten bewijzen dat dit onwaar is. Onze militaire toerusting was een traag antwoord op de toebereidselen die de Boeren zelve begonnen hadden.

De hardnekkige tegenstand, die de Hollanders van Transvaal en den Oranje-Vrijstaat aan de Britsche wapenen, zelfs in de bestaande omstandigheden, hebben kunnen bieden, stelt ons in staat om te beoordeelen hoe geducht de beweging ten gunste van een Hollandsch Zuid-Afrika had kunnen worden, indien de krijgshafte stemming van een gedeelte der Hollanders het rijpworden van het algemeene plan niet verhinderd had. Met de feiten voor oogen, kan geen criticus van Groot-Brittannië de

Britsche Ministers te recht beschuldigen van gewaagd te hebben, door te haastig te werk te gaan in de verdediging van de belangen, die aan hun zorg waren toevertrouwd.

Het is mogelijk, dat, indien onze militaire toerusting meer voltooid geweest waren, en wij in staat waren geweest om onmiddellijk na de uitbreking van den oorlog actief op te treden, eenige van de vreeslijke rampen konden voorkomen zijn, die de vreemdelingen hebben getroffen, die zich in Transvaal onbeschermd bevonden, en door geweer en zweep gedwongen werden te kiezen tusschen voor Transvaal te vechten of uit het land gezet te worden met verlies van al hun eigendom. Het is hier de plaats niet voor een in bijzonderheden tredende beschuldiging van het gedrag, waarvoor de bevolking van Transvaal eenmaal terechtgesteld zal worden voor de rechtbank der beschaving. Het is genoeg op de verhalen van ooggetuigen te wijzen, wier vreemde nationaliteit hun getuigenis zal ontslaan van de beschuldiging van misschien op de hand der Engelschen te zijn. Onder deze mogen wij in het bijzonder vermelden de getuigenis, welke door een Deenschen onderdaan, den heer Webber, gegeven, en onlangs in de voornaamste Deensche nieuwsbladen verschenen is. De heer Webber was een van 1700 personen, die te gelijker tijd uit Transvaal gezet werden, nadat zij van al hunne bezittingen beroofd waren. Hij zag een klein meisje dat doodgetrapt werd, hij zag mannen, vrouwen en kinderen die met de kolf van 't geweer geslagen, van kleeren beroofd, bespuwd en verhinderd werden voedsel of drank te verkrijgen. Zijn verhaal van de barbaarschheden staat ongelukkig niet alleen. Dergelijke verhalen uit vele bronnen schijnen geen twijfel over te laten aan feiten, die dagelijks gebeurden, gedurende het tijdvak, dat op de oorlogsverklaring volgde. Deze feiten, en andere, die betrekking hebben op het verraderlijke

gebruik door de Boeren gemaakt van de witte vlag gedurende den strijd, en het gedurige misbruik en het niet-ontzien van het roode kruis, dat bestemd is om de zieken en gewonden te beschermen, rechtvaardigen zonder verder be-
toog het besluit dat, hoe sterk zulke handelingen door een verlicht gedeelte der Boeren zonder twijfel gewraakt zouden worden, het peil der beschaving in Transvaal zeer gedaald is door een lange en innige vereeniging met mindere rassen. Wij hooren van vele vreemdelingen, die in de gelederen van Transvaal vechten. Wat wij van de manier weten, waardoor zij, die in het land waren, gedwongen werden in den oorlog te dienen, doet met recht veronderstellen, dat er onder dezen velen zijn, die het leven te velde aangenomen hebben als de minste van de twee kwalen waartusschen zij te kiezen hadden. Dat een volk, dat heeft getoond zoo verre ten achtere te zijn bij de andere blanke bewoners van Zuid-Afrika, niet alleen in hetgeen men algemeen onder menschlievendheid verstaat, maar ook in het eerbiedigen der internationale gebruiken en in het opprijsstellen van de verantwoordelijkheid, welke aangenomen wordt door alle nieuwere regeeringen voor de veiligheid van leven en eigendom binnen hare grenzen, dat zulk een volk door geweld van wapenen zou geraken tot overheerschend gezag, kan moeilijk beschouwd worden, in eenig onzijdig gewest, als een resultaat dat op zich zelf wenschelijk zou zijn.

VI.

BESLUIT.

Indien een kort begrip van de betrekkingen tusschen Groot-Brittannië en de Boeren-Republieken tot geen ander doel strekt, kan het althans dienen om de illusie weg te nemen, dat de tegenwoordige strijd in Zuid-Afrika, plaats heeft tusschen de verdrukkende macht van een groot rijk aan den éenen kant en het natuurlijke recht van een vreedzaam en landelijk volk aan den anderen.

De feiten van de Transvaalsche geschiedenis toonen, dat de Boeren van Transvaal niet verward moeten worden met het "dappere, geduldige, vlijtige, orderlijke en godsdienstige volk, de landbouwers, de verdedigers en de belastingbetalers van het land," die Sir Benjamin d'Urban in 1837 beschreef als een deel uitmakende van den grooten trek uit de Kaapkolonie. De meerderheid van dezen vestigde zich in den Oranje-Vrijstaat en Natal, en hebben zich over het algemeen voldaan getoond over hunne betrekkingen met Groot-Brittannië. Dat de Vrijstaters den strijd van hunne landgenooten heden omhelzen, is niet een uitwerksel van Britsche verdrukking, maar de natuurlijke opwelling van de verwantschap der rassen.

De Boeren van Transvaal waren het ruwste, meest avontuurlijke en woelzieke uitschot van een strijdlustige partij, die tegen het Britsche gezag vocht, eerst in Natal en daarna in den Oranje-Vrijstaat. Zij trokken over de Vaal, en verkregen een vergunning van onafhankelijkheid van Groot-Brittannië, en gedurende 25

jaren hielden zij zich bijna uitsluitend bezig met vechten. Zij vochten met den Vrijstaat, zij vochten met elkaar, zij vochten met de inboorlingen. Het eenige volk waarmede zij niet vochten, was het Britsche, maar zij verbraken met straffeloosheid al de voorwaarden van hun charter van onafhankelijkheid. In hunne oorlogen met de inboorlingen waren zij weinig beter dan slavenhaalders. Zij vermengden zich vrijelijk met inlandsche vrouwen, en zij leefden hun hard-vechtend, half-barbaarsch bestaan, afgezonderd van het overige van Zuid-Afrika, zonder, zelfs uitwendig, eenigszins in beschaving toe te nemen. Gedurende bijna twintig jaren werd er geen brug gebouwd over eene van hunne rivieren, nauwelijks een straatweg in het land aangelegd.

Het gevolg daarvan was een scheiding tusschen hen en hun landgenooten in de naburige koloniën en den Oranje-Vrijstaat, en een toenadering van hun karakter en hunne gewoonten tot het karakter en de gewoonten der Kaffers. Dit is een kenmerk van den toestand, die tot op den tijd van den tegenwoordigen oorlog ten zeerste werd gevoeld door de andere Hollanders van Zuid-Afrika.

Dit afgezonderde volk leefde gedurende 25 jaren, steeds handgemeen zijnde met de inboorlingen en zij waren nauwelijks begonnen onder het verlichte bestuur van President Burgers hunne gedachten te richten op eenige van de eerste vereischten van een beschaafde regeering, toen zij zich in gevaar bevonden van Zuid-Afrika uitgewischt te worden. De inlandsche stammen rondom hen waren onder de wapenen. Hunne eigen lichten verdwonen uit het veld. Zij hadden noch manschappen om als vrijwilligers te vechten, noch geld om een strijdmacht, opgericht op moderne wijze, te betalen. Hun eigen volk weigerde belastingen te betalen. Zij staken diep in schulden. In dezen uitersten nood wendden

zij zich tot Groot-Britannië, en vroegen om onder haar bescherming opgenomen te worden. De voorwaarde der bescherming was annexatie, en een petitie ten gunste van de annexatie werd door bijna de helft van de manlijke bevolking geteekend. Het uitvoerende gezag en de voornaamste ambtenaren en feitelijk het geheele denkende gedeelte der bevolking waren ten gunste van de verandering.

De annexatie van Transvaal aan Groot-Britannië werd afgekondigd, en de verandering geschiedde in volkomen vrede. Geen macht werd gebruikt, noch vertoond. De voornaamste ambtenaren van de Transvaalsche regeering, met inbegrip van den heer Paul Kruger, namen dienst onder het Britsche bestuur. De nieuwe regeering herstelde de financiën van het land, bevocht de Zoeloes, bevocht Sikukuni, en brak voor goed de macht van de omliggende inlandsche stammen. En toen de voordeelen der annexatie waren verkregen, toen de gevaren van een bankroet en eene vernietiging afgewend waren, en de strijdlustige kracht der Boeren tijd had gehad om zich te herstellen, begon de overeenkomst met Groot-Britannië hen tegen te staan. De annexatie scheen niet langer wenschelijk te zijn. Omwenteling en een verklaring van onafhankelijkheid volgden daarop.

Groot-Brittannië had van het begin af van haar betrekkingen met Transvaal het duidelijkste verlangen getoond om zich van inmenging te onthouden. Onder eenigszins gewijzigde toestanden heeft zij in haar betrekkingen met de Boeren-Republieken denzelfden geest van verdraagzaamheid en ontzag voor plaatselijke wenschen getoond, welke den onvergelykbaren aanwas en de ontwikkeling harer zich-zelven besturende koloniën binnen het Rijk mogelijk heeft gemaakt. Indien Transvaal gewild had, zoo als onze koloniën hebben gewild, de vrijheid aan te nemen, waarvan hetzelf de maat kon

bepalen, en daarentegen aan zijn verbintenissen trouw te blijven, zou er geen meer wrijving tusschen ons en de Boeren buiten het Rijk hebben behoeven te bestaan, dan er tusschen ons en de Britsche kolonisten binnen het Rijk geweest is.

De vergunning van onafhankelijkheid was aan de uitgewekene Boeren in 1852 gegeven zonder eenige kracht aan te wenden, en slechts als een daad van gunst, die ingegeven werd door een politiek, welke geen verdere verantwoordelijkheid in Zuid-Afrika wenschte op zich te nemen. De groote en gedurige schending der voorwaarden, waaronder hun onafhankelijkheid was gegund, is zonder terechtwijzingen door de vingers gezien. Het was niet voordat de vijandelijke honding van de Zoeloes en andere inlandsche stammen Transvaal met vernietiging bedreigde en een ernstig gevaar voor Britsch Zuid-Afrika werd, dat eenige gedachte van inmenging in Transvaalsche zaken, werd gekoesterd. De inmenging had toen plaats in antwoord op een uitnoodiging van Transvaal, en dat dit zoo was, zoowel in der daad als in naam, werd bewezen door de volstrekt vreedzame wijze, waarop de annexatie werd volbracht.

Wij verloren ongeveer £6,000,000 sterl. zoowel als vele Britsche levens in den Zoeloeoorlog. Na dat alles gedaan te hebben, nadat wij den industriëelen en financiëelen voorspoed in het land terug hadden gebracht, en aan het einde van ons werk gevonden hadden dat een verandering van de publieke meening plaats had gehad, en dat de Boeren verlangden hun onafhankelijkheid te herkrijgen, gaven wij hun die terug, alleen onder zekere voorwaarden, welke noodwendig geacht werden, om een herhaling van een dergelijke crisis in de toekomst te voorkomen.

De manschappen die aan den Britschen kant bij Majoeba stredden, telden minder dan 500 man. Wij hadden 12,000 man op zee. Men kan

niet met eenigen grond beweren, dat de concessie ons eenigermate afgedwongen werd door een zoo onbelangrijke schermutseling. Wij gaven Transvaal zijn zelfbestuur terug na Majoeba, omdat de ontwikkeling der gebeurtenissen de Britsche staatslieden, die verantwoordelijk waren voor het beleid der zaken, had overtuigd, dat de opstand, die zijn hoogste punt bereikte in den strijd bij Majoeba, niet de insubordinatie van een enkele partij was, maar de uiting der gevoelens van Hollandsch Zuid-Afrika. Niets kon ons verlangen duidelijker aantoonen om volgens die denkwijze te handelen. De verklaring door Lord Kimberley, onlangs gedaan, ontnemt niets aan dit gezichtspunt, noch voegt er iets aan toe.

Met het oog op alles wat de annexatie van Transvaal ons had gekost, hadden wij wel het recht den toekomstigen vrede van Zuid-Afrika en den toekomstigen toestand van Groot-Brittannië te beveiligen, door het verbinden van zekere voorwaarden aan de teruggave. Het is moeilijk minder bezwarende bepalingen te bedenken dan die, welke in de vredesvoorwaarden der Conventie van 1881 vervat waren. Maar Transvaal was niet zoodra terug gegeven, of die voorwaarden werden geschonden.

Groot-Brittannië was de partij, die reden tot klagen had. Niettemin gaf Groot-Brittannië er in toe, de voorwaarden van 1881 te herzien, en die meer in overeenstemming met de Hollandsche wenschen te brengen. Dientengevolge werd een nieuwe conventie, bevattende belangrijke concessiën in 1884 gesloten. Een schending van de nieuwe voorwaarden noodzaakte binnen één jaar de afzending der Warren-expeditie, ten koste van bijna £2,000,000 sterl. aan dit land. De ware vrijgevigheid van onze voorwaarden van de binnenlandsche onafhankelijkheid aan Transvaal gegeven, maakte het noodzakelijk dat de grenzen, binnen welke die onafhankelijkheid uitgeoefend zou worden, duidelijk vastgesteld wierden. De Con-

ventie van 1884 bepaalde de grenzen van Transvaal. Het Transvaalsche bestuur verbond zich, de daarin bepaalde grenzen getrouw in acht te nemen. Er is geen van zijn grenzen, waar het niet heeft getracht zijn gebied uit te breiden. In twee gevallen heeft het dit met goed gevolg beproefd. Er is nauwelijks éene voorwaarde van de Conventie, welke het Transvaalsche bestuur niet geschonden heeft, of getracht heeft te schenden. Het heeft de voorzieningen geminacht, welke bestemd waren om de gelijkheid van de blanken binnen zijn grenzen te beveiligen. Het heeft Britsche onderdanen aan vernederende bezwaren onderworpen. Het deed een poging in 1895 om zijn grenzen voor den Britschen handel te sluiten. Het heeft gestadig een anti-Engelsche politiek gevolgd. Het heeft openlijk het voornemen te kennen gegeven om de belangen te beschermen en de vriendschap aan te kweeken van vreemde mogendheden, in een geest van verzet tegen Groot-Brittannië. Het heeft ontzaglijke sommen uitgegeven om zich voor een gewapenden strijd met Groot-Brittannië toe te rusten. Het heeft eindelijk het masker afgeworpen, en na den Oranje-Vrijstaat, die zelfs geen schaduw van twist met Groot-Brittannië had, in een bondgenootschap getrokken te hebben, heeft het zijn voornemen geopenbaard Britsche Zuid-Afrika er toe te brengen, zijn trouw aan de Koningin op te zeggen.

De éenige keer gedurende 50 jaren van de wederzijdsche geschiedenis, waarin de rol van Transvaal niet is geweest die van aanvaller of gunsten-verzoeker is de ongelukkige gebeurtenis van den inval van Jameson. Wat bij deze gelegenheid geschiedde is niet te rechtvaardigen. In die omstandigheden had Dr. Jameson geen recht de grens te overschrijden. Maar men moet bedenken, dat zijn daad hoe zeer niet te rechtvaardigen, een gevolg en niet een oorzaak was. Toestanden, waarvoor de Trans-

vaalsche regeering alleen verantwoordelijk was, gaven aanleiding tot den binnenlandschen opstand, waarin zijn medewerking was verzocht. Het was de onwilligheid, niet de bereidvaardigheid van de Britsche regeering om zich er in te mengen, dat de vreemde bevolking van Transvaal er toe bracht, zich zelve te helpen; en ofschoon men getracht heeft aan het mistrouwen en de opwinding, door den inval van Jameson veroorzaakt, de politiek toe te schrijven, welke haar toppunt bereikte in de wapening van Transvaal, bevestigen de feiten dit beweren niet. Lang voor den inval was de Transvaalsche regeering al begonnen zich te wapenen, en had zij de reorganisatie van haar krijgsmacht in de handen van bevoegde vreemde instructeurs geplaatst. Het was een van de voornaamste grieven der Uitlanders dat, in de jaren die den inval voorafgingen, zulk een groot gedeelte van hun geld voor militaire voorbereidselen besteed werd. Daar Transvaal een binnenlandsche macht was, wier buitenlandsche betrekkingen in Britsche handen waren, konden zulke wapeningen alleen tegen Groot-Brittannië gericht zijn; en in Zuid-Afrika werd de uitdaging, welke die toerusting bevatten, goed begrepen. Het zou juist gezegd zijn, dat de wapening van Transvaal aanleiding gaf tot den inval van Jameson, dan dat de inval van Jameson aanleiding gaf tot de wapening van Transvaal.

Men kan aantoonen dat, van het begin tot het einde, de geschiedenis van Transvaal een gedurige aanval op de rechten van zijn naburen geweest is. Nooit misschien in de geschiedenis heeft eene Mogendheid zich meer verdraagzaam of edelmoedig getoond dan Groot-Brittannië in hare handelingen met dezen kleinen staat. Of deze verdraagzaamheid door redenen van eigenbelang ontstaan is of door redenen van gevoel is onverschillig. Transvaal heeft in beide gevallen voordeel getrokken van den uitslag.

Dat Transvaal heden—met een hardnekkigheid en dapperheid die wij allen bewonderen—een feitelijk wanhopige worsteling met de grootere macht heeft aangegaan, is slechts een uiterste uitdrukking van den krijgshaftigen geest, waarmede de Boeren van Transvaal de omliggende volken hebben getracht te onderwerpen. Heerschappij, en niet onafhankelijkheid, is hun doel geweest.

De geschiedenis van de twee volken toont aan dat Groot-Brittannië de onafhankelijkheid der Hollandsche Republieken niet alleen heeft geduld, maar dat zij in vroegere dagen er op gesteld was die te bevorderen. Zij heeft nooit verlangd die onafhankelijkheid te belemmeren. Tot op het oogenblik van de oorlogsverklaring had zij geen enkele twist met den Oranje-Vrijstaat. Maar de heerschappij van eenige andere Macht in Zuid-Afrika is onbestaanbaar met de handhaving van den toestand, die voor dit Rijk is verkregen ten koste van bloed en schatten, vrijwillig gestort door geheele geslachten van Britten. In de verdediging van dezen toestand heeft Groot-Brittannië het recht, de sympathie en den moreelen steun van de natiën op het vasteland te verwachten. Want wat onbestaanbaar is met hare belangen is ook onbestaanbaar met de belangen dier natiën.

De heerschappij in Zuid-Afrika van een macht gegrondvest op strijdlust zou een bron van gedurig gevaar zijn voor de bezitters van de omliggende streken. Vrede, order, gelijkheid in de uitoefening van industrie zijn feitelijk de eischen der beschaafde wereld in Zuid-Afrika.

De Republiek aan gene zijde der Vaal heeft haar kort bestaan gekenmerkt door een volstrekte weigering aan deze eischen te voldoen, in het gebied onder haar gezag. De uitbreiding van den Hollandschen invloed zou noodzakelijk een daarmede gelijk gaande beperking van de ontwikkeling der hulpbronnen van het land medebrengen. Groot-Brittannië in tegendeel

is de beschermster van deze algemeene belangen geweest, sedert zij zich voor het eerst aan de Kaapstad vestigde. Haar oppergezag in Zuid-Afrika is een waarborg voor Europa, dat ieder burger van elke nationaliteit dezelfde bescherming zal genieten, en voordeel zal trekken van dezelfde gelegenheid, als of hij onder de schaduw van zijn eigen vlag leefde. Voordeelen die vrijelijk gedeeld worden, veroorzaken geen afgunst, en niemand weet beter dan onze naburen op het vasteland dat, wanneer Zuid-Afrika Britsch is, Zuid-Afrika open ligt voor de wereld.

LONDEN :

GEDRUKT BIJ PHIPPS EN CONNOR, LTD.,

TOTHILL STREET, WESTMINSTER.